

Kovács István

Cybulski a csatorna gyémánt-fénytörésében

„Ah, az a sötét szemüveg?
Hazám iránt érzett
viszonytalan szerelmem emléke...”

Hány éve már, hogy meghalt
az a sötétszemüveges színész,
aki a feléje nyújtott kezét
el nem érve
a gyorsuló vonat
két vagonja közé esett.
Akkor is január volt,
a jégbordás újrakezdések hónapja,
amin gyakran elcsúszik,
összetöri magát az ember,
ha az akaraterő fedezete nélkül
fogadkozik.
Halálhírét a sör- és vodkabúzös resti
lármától zavart vezetékes rádiója mondta be.
Figyelmemet elterelte azokról,
akikre már félórája vártam.
A város különböző pontjairól
indultak el mind a hárman,
hogy a megadott időben
a pultnál jelentkezzenek.
Csatornatisztítást vállaltunk.
Jól fizetett a munka.
Nem hagyhattuk másokra.
Ők meg késtek.
Mondtam nekik,
hogy kerüljék el azt a teret,
mert belegabalyodnak szögesdrót-emlékeikbe.
De szokásuk szerint biztosan arra mentek.

KOVÁCS ISTVÁN (1945) költő, író, műfordító, történész, polonista.

A késés az első munkanapon megengedhetetlen,
de az a másodikon és a századikon is.
Nélkülözhetetlenek voltunk.
Belülről ismertük a csatornákat...
A menekülést és a harc folytatását
biztosították annak idején.
(De erről nem beszélünk!)
A kisujjunkban volt minden elágazásuk,
tudtunk elnyeléssel fenyegető csapdáikról,
megroppant gerinceikről,
befalazott átereszeikről,
biztos kijárataikról.
Furcsa érzésem támadt...
és magával sodort, ragadott,
mint a csatornában zúgó áradat
a megállíthatatlan
augusztusi felhőszakadás nyomán,
amikor a városra is pergőtűzet zúdítottak.
Halálhírére
az emlékezés előhívott pillanatképei
fellobbantak és gyújtózsínóron
terjedtek tova bennem.
Egyszeriben mintha hullákon tapicskolnék
a nyakig érő szennyes lében,
és behunyt szemmel is látnám
a csatornalejáróban függő,
kibiztosított gránátfürtök
robbanásának
sötétséget hirtelen felnyársaló
lucskos fény-lándzsáit,
érezném a csatornába öntött
és belobbantott petróleum perzselő szagát,
hallanám a hömpölygő tűzár elől
menekülők tébolyító sikolyait.
Pedig csak a pultnál toporogtam,
ahol vágni lehetett a füstöt
a hunyorgó neonfényben
és alkoholbűzben.
Kihozattam a négy pohárka vodkát,
hogy ne kelljen időt vesztegetni a rendeléssel,
ha ők hárman
az utolsó pillanatban
mégis befutnának.

A helyszín ugyanaz volt.
Lárma és füst...
meg a viharkabát,
amit most is hordok...
mint annak idején
az áldozati bárányból gúnyt űző
győzelem napi kocsmában.
Pohárcsattanás és káromkodás
térített magamhoz...
Az alkoholmámoros önbizalomtól
magukkal nem bírók kakaskodása,
ami előbb haddelhaddban,
majd az örök barátság
megpecsételését jelentő
nyálás csókokban végződik.
Ez utóbbi látványa
émelyített leginkább.
Ránk fanyalodó,
majd bennünket a reménytelenségnek
kiszolgáltató szövetségeseink
Júdás-csókját juttatták eszembe.
Cigaretára akartam gyűjtani.
De nem...
Az égő gyufaszálat
a pulton előttem sorakozó
szélső vodkás-pohárhoz érintettem,
amely kékes lángnyelveket lövellt:
tűzvirág-csokor nyílt ki előttem...
megcsapott furcsa illata...
a halál szagával kísértett.
Mire a nevét elsuttogtam,
kihuny a fénye...
A második és a harmadik lila lángbokréta
hirtelen hervadását is
egy-egy név kísérte.
Hármuk neve...
A csatornalejáró védelmében
estek el a felperzselt város főterén.
Pedig előtte nem sokkal
majdnem lekésték
a halálba vonuló szakasz gyülekezőjét.
A negyedik pohár vodka
fellobbantására már nem maradt idő...

csak a saját nevemet tudtam elmormolni...
Mielőtt a sercegő gyufaszálat
a pohárba billentettem volna,
a resti füstös, romos lármafalát
süvítő gránátként törte át
az induló vonat füttye.
Kirohantam.
Sötét szemüvegem
akadályozott a futásban,
minden összefolyt előttem,
egybemosódtak
vég nélkül törtető emlékeim...
És hirtelen...
mintha megragadtak volna...
Hárman lehettek...
Szorításukból kiszakítva magam
már-már elértem a vagonomat.
Egy segítő kéz nyúlt felém
a nyitott ajtó mögül...

Hegedűs z László: Tól-ig, részlet, 1999

